

Emne nr. 10

LYNGING OG MOSING

I. Lynging

Vi ønsker å få vite a) hvordan lyngingen foregår i bygda i dag, b) om det er skjedd noen forandring i manns minne eller c) om det er tradisjon om en slik forandring. Det er d) viktig å få vite hvordan det var i den eldste tid en kan berette om (opplys om fra hvilken tid, fars, farfars, eller nøyaktig fiksert).

A. Lyng blir sanket

1. Sanker en ennå lyng i Deres bygd? Er lyngen vanlig årvisst fôr, eller nødfôr i uår? Ble det sanket under siste verdenskrigen? Dersom en ikke lenger sanker lyng, når sluttet en med det?
2. Når sanker en lyng (om høsten, vinteren, våren), og hva kaller en den slags arbeid (å lynga, lyngskjering)?
3. River en lyngen ut med hendene eller nytter en en lyngljå (kan De tegne den?), alminnelig ljå med langorv, sigd, kniv?
4. Er det i Deres bygd mannfolk- eller kvinnfolkarbeid?
5. Hvor ofte kan en slå lyngen (hvert tredje eller fjerde år)?
6. Hvordan frakter en lyngen heim?
7. Hvordan blir den oppbevart heime?
8. Hvilke husdyr eter lyngen? Får de den alene eller blandet med annet fôr? Får de den lave spede lyngen (ådelyng) hakket? Hvor mye får dyra om gangen, hvor mye trenger en for hele vinteren?
9. Blir lyng ansett for godt fôr?

B Lyng som beite

1. Når driver en dyra ut for å ete lyng (om høsten, vinteren, senvinteren, våren)? Forekom det at en sopte vekk snøen for dem?
2. Hva slags dyr lot en beite slik?
3. Var eller er det vanlig framgangsmåte eller skjer det bare i nødår?

4. Reknet en det for godt fór?

II. Mosing

1. Sanker en mose hvert år, eller blir det brukt i nødår, sanket en mose under siste verdenskrigen? Dersom en ikke lenger sanker mose, når sluttet en med det?
2. Sanker en i Deres bygd mose for hele vinteren som attåtfór eller bare for vårknipa?
3. Hva slags vær liker en best til dette arbeidete? Skal mosen helst være tørr eller fuktig?
4. Drar både menn og kvinner ut for å ta mose? Hvor lenge står arbeidet på (en uke)? Ligger en på setrene?
5. River en mosen med hendene eller har en et særskilt redskap til det (mosekrok (hvordan ser den ut), eller moseharke med (seks?) lange jerntinder? Kan De tegne den) Hva raker en mosen sammen med? Hva kaller en dette arbeid (kaste = rive løs)?
6. Bærer en mosen heim med en gang? Hva har en den i (lauvteine, bæreteine (kan De tegne en), i sekker)?
7. Setter en mosen i stakk eller hauger, som får et underlag (toft) av fjellris eller annet ris og som blir formet slik at de senere lett kan veltes over på sleden?
Hva blir mosen båret til stakken i (kølafat, mosarepp)? Hvordan ser slike fat eller kurver ut, er de flettet? Hvor mange slike såter går det på et lass?
Lager en mosehauger så store at det er flere lass i hver haug?
Setter en slike stakker på hauger så at de ikke blir snødd ned?
Lager en dem rundt et tre? Dekker en over med lyng og ris, og har en steinheller oppå for at ikke vinden skal ta dem? Blir mosen tråkket ned eller skal den være løs? Hvordan lager en lass når mosen er tørr? Legger en noe rundt lasset (sveig) før en gyrder det?
Hvor mange tau trenger en til gyrding? Blir det satt merker på mosehaugene (mosamerke, stang med navn på)?
8. Kjører en de frosne såtene til lunning før jul?
9. Er det felleskjøring for å lunne eller kjøre heim mose?
10. Hvordan oppbevarer en mosen heime?
11. Hvilke husdyr får mose? Får de den alene eller sammen med annet fór, for eksempel blandet med hestemøkk og vatn, eller med høkk eller lauv?

12. Blir reinmose ansett for fint fôr, reknet en det for like godt som litt simplere høy eller bedre?

Annen mose

1. Sanker en grisemose eller matmose til grisefôr? Koker en graut på den?
2. Nytter en andre slag mose, for eksempel skjeggglav på grantrær? Blir trærne hugget ned når en skal ta laven?